

A Kultur

Ni av ti nyutdannede polarforskere er kvinner. De kan prege fremtidens forskning innen klima, miljø og arktisk biologi.

Kvinner vil dominere i isødet

FORSKNING

OLE MAGNUS RAPP

Glem den barske forskeren med is i bartene. Snart er kvinner i flertall innen polarforskning, og en endring mot mykere verdier kan forventes.

I løpet av de to siste årene er det avlagt 31 doktorgrader innen polare fag ved Universitetet i Tromsø (UiT) og Universitetsenteret på Svalbard, 27 av disse nye polare forskerne er kvinner.

– Dette er en helt klar trend de siste årene. Menn studerer teknologi og matematikk, kvinner velger biologi med vekt på klima og miljø, sier professor og dekan Edel Elvevoll.

Endrer forskningen

Hun leder Institutt for arktisk og marin biologi ved UiT, og mener kvinnelig dominans kan endre forskningen noe.

– Det kommer til å bli mer forskning på samfunn og hvordan folk vil merke slikt som klimaendringer og miljøgifter.

Også ved de øvrige universitetene er trenden den samme. Stadig flere kvinner får stipendiatjobber innen biologifagene, og de gjør det godt.

– Kvinner søker stipendiater med gode karakterer, og kommer inn. Dyktige kvinner kan komme til å fokusere på en del andre problemstillinger enn menn, og deres forskning er god, sier professor Bjørn Munro Jenssen ved NTNU i Trondheim.

Ved Universitetet i Bergen var kvinner i flertall under doktorgradsdisputasene i fjor.

– Innen miljø, klima og fornybar energi er det en overvekt av kvinner som tar doktorgrad. Også meteorologi og geologi er fag som appellerer til kvinner, sier professor Peter M. Haugan ved UiB.

Utfordring

Haugen mener det er en utfordring å få kvinner til å satse på forskeryrket. I de faste forskerstabene ved universitetene har menn fortsatt flertall.

Professor i arktisk økologi Paul Wassmann ved UiT hilser alle nye forskere velkommen til de polare fagene, som han mener har behov for yngre krefter. Men han foretrekker en miks av menn og kvinner.

– I en forskergruppe er det best å være både menn og kvinner. Da favner man bredest, og kan få best resultat både faglig og sosialt, mener Wassmann.

I Tromsøs polare forskningsmiljøer er kvinner i flertall også som forskningsledere.

– Vår forskning kan bli mer samfunnsnyttig, med resultater som berører både enkeltmennesker og samfunnet, sier Eldbjørg Heimstad som er forskningsdirektør ved Norsk institutt for luftforskning.

Mer mennesker

Flere Aftenposten har snakket med mener at vi vet nok om isbjørn og sel. Nå må det forskes mer på menneskers gleder og sorger i et skiftende Arktis.

– Jeg ser for meg flere tverrfaglige samarbeidsprosjekt når kvinner skal forske eller lede forskning. Det er også bra at samfunnsforskere er på vei inn i de polare fagene, sier forskningssjef Anita Evenset ved Akvaplan-niva.

Nalan Koc er forskningsdirektør ved Norsk Polarinstittutt har ledet store forskningsprosjekter i nord.

– Det er flott at det kommer flere kvinnelige polarforskere til fagfeltet. Dette viser at utdanningsinstitutter har tatt dette på alvor og laget strategier som virker for å rekruttere kvinner til tradisjonell mannsdominerte fagfelt, sier Koc og etterlyser kvinnelige akademikere innen teknologi.

ole.magnus.rapp@aftenposten.no

Sett noe? Hørt noe? **Tips oss!** kultur@aftenposten.no

Fremtidens polarforskere er kvinner. Her fra et tokt i Kongsfjorden på Svalbard. Foran fra venstre: Catherine Stickley, Storbritannia, Jung-Huy Kim, Korea, Margot Saher, Nederland og Mathieu Richaud, Frankrike. 2. rekke: Linsey Wilson, Skottland og Patrycja Jernas, Polen. Bak fra venstre: Noortje Dijkstra, Nederland, Arto Miettinen, Finland, Veronica Willmott Puig, Spania, Kari Skirbekk, Norge, Nelay Khare, India, Maartens Prins, Nederland, Paul Loubere, USA, Dorthe Klitgaard Kristensen, Danmark og Nalan Koc, Tyrkia. FOTO: OLE MAGNUS RAPP

Dette jobber polforskere med

CHRISTINE SPERSRUD HAUG

Arktis gjennomgår noen av de største endringene noensinne registrert. Kunnskapen om Nordområdene er likevel begrenset. Nalan Koc, forskningsdirektør ved Norsk Polarinstittutt, opplyser at følgende seks forskningsprosjekter er verdt å merke seg:

1. EU-prosjektet DAMOCLES studerte og observerte utstrømning av ferskvann gjennom Framstredet, mellom Grønland og Svalbard. Strømmen av ferskvann kan påvirke dannelsen av dypvann i Grønlandshavet, som igjen er en av drivkreftene bak Golfstrømmen. Strømmen har vært relativt konstant de siste ti årene, til tross for økt vannføring i de store, sibirske elvene. Det betyr at mye ferskvann er lagret inne i Polhavet, og om lageret tømmes raskt nok kan

det påvirke dypvannsdannelsen i Grønlandshavet.

2. IPY-prosjektet samler kunnskap om klimaendringer i Dronning Maud Land. Prosjektet har bidratt til økt forståelse rundt massebalansen i denne delen av Antarktis, som har betydning for globalt havnivå.

3. iAOS-Norway er den norske delen av et stort internasjonalt prosjekt der fokuset ligger på inn- og utstrømning av vannet i polhavet, som bidrar med kunnskap om hav- og isvarsling.

4. MEOP-prosjektet utstyrte dyptdykkende sel med satellittsendere. Informasjonen blir brukt til værvarsling og modellering av klima og havstrømmer, og vi får økt innsikt i hvordan selartene lever sine liv i havet. Arter i polare strøk er lite

studert, men dette har satellitteknologien endret på.

5. Overvåkingsprosjektet SEAPOP overvåker og kartlegger norske sjøfugler, som bidrar til en bedre forvaltning av disse i de marine miljøene. Man skiller effekter av menneskers inngripen fra det som skyldes naturlig variasjon.

6. ICE-prosjektet retter seg mot klimaet i Antarktis, og hvilke virkninger klima der kan få for resten av kloden. Forskerne skal i de neste to sesongene observere Fimbulisen (en isbrem i Dronning Maud Land). Ekspedisjoner til dette området regnes som svært krevende, og ingen har tidligere lyktes med tilsvarende undersøkelser her. Lyktes man får man økt kunnskap om issmeltingen under isbremmen i denne svært viktige delen av Arktis.

→ Les mer

Mosquito. Yeah Yeah Yeahs leverer sitt beste album. Enn så lenge. Les mer på side 10

Polarforskningen har tradisjonelt vært et mannsdominert felt. FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN/NTB SCANPIX

Hallo! Baltasar Kormákur (47) – En moderne islandsk saga

JAN GUNNAR FURULY

Regissør Baltasar Kormákur lager nå sin andre Hollywood-film med duoen Mark Wahlberg og Denzel Washington, med *2 Guns*. Den kommer på sensommeren. Han filmer på pilot i Budapest til *The Missionary*, som kan bli ny TV-serie for HBO. Og i vår skal han til Himalaya for å starte produksjonen av *Everest* med Christian Bale. Innimellom alt dette er han i Norge for å ha premiere på islandsk-norske *Dypet*.

– Dette er som en moderne islandsk saga. Om en manns tilsynelatende umulige kamp mot naturkreftene ute i det iskalde Atlanterhavet, sier Kormákur om filmen som er basert på den sanne historien fra 1984 om fiskeren Gulli fra Vestmannaeyjar. Den har premiere på norsk kino i dag.

– Jeg var 18 år da dette skjedde. Historien har vært i bevisstheten min siden. Det har vært noe jeg har hatt lyst til å lage film om lenge, og nå åpnet muligheten seg, sier den suksessfulle islendingen som

Baltasar Kormákur danser med Hollywood, men betyr at han ikke er tapt for islandsk film.

FOTO: JAN GUNNAR FURULY

slo gjennom med *101 Reykjavik* i 2000.

Dypet skrev han i samarbeid med Jón Atli Jónasson, som for noen år siden laget teater av skipsforliset utenfor Island.

– Du lager mye Hollywood-film, men bor fortsatt på Island?

– Ja, livet i Hollywood frister ikke mye, og det er jo heller ikke der filmproduksjonen skjer.

– De fleste filmer foregår på location helt andre steder. Jeg har dessuten ordnet det slik at jeg kan gjøre redigering og etterarbeid på filmene mine fra gården på Nord-Island der jeg bor, svarer han.

jan.gunnar.furuly@aftenposten.no

FILM

Stone ut mot Assange-filmer

Den prisbelønte regissøren Oliver Stone er kritisk til to kommende filmer om WikiLeaks-grunnlegger Julian Assange.

Stone har lenge støttet Assange, og besøkte ham i den ecuadorianske ambassaden i London i forrige uke – der Assange har søkt asyl.

I Twitter-meldinger ytret Stone seg kritisk både til dokumentaren som er i vente

fra Alex Gibney, og en kommende DreamWorks-film som han også tror «kommer til å være uvennlig».

– Jeg tror ikke folk flest i USA innser hvor viktig WikiLeaks er, og hvorfor Julians sak trenger støtte. Julian Assange gjorde mye for ytringsfriheten, og er nå et offer for dem som misbruker det konseptet, skriver Oliver Stone. (NTB)

TØYENPARKEN

Jentekraft til Miniøya

To rødhårede, sterke jenter er klare for Miniøya, nemlig Gabrielle – og selveste Pippi Langstrømpe.

Gabrielle Leithaug, Spellemann-nominert for fjorårets debutplate i årets nykommerkategori, kommer med sin elektropop til Tøyenpar-

ken på barnefestivalens åpningsdag, lørdag 8. juni.

Samme dag vender teateroppsetningen «Pippi Langstrømpe» tilbake til Miniøya, som får forestillingen fra Astrid Lindgrens Värld i Sverige hit som eneste norske festival.

FILM

Carrey i komedieland igjen

Jim Carrey gjør seg klar for den kommende komedien «Sticky Stanicky», skriver Hollywood Reporter.

Dermed gjenforenes han med Steve Steve Oedekerk, som skrev manus til «Bruce Almighty» og «Ace Ventura: Naturen kaller». Den

sistnevnte filmen regisserte han også.

Oedekerk skriver både manus til – og regisserer «Sticky Kanicky», som handler om tre tenåringer som gir en oppdiktet person skylden for kriminelle handlinger de selv begår.